

03.02.2022

Greining á útfærslum Borgað þegar hent er (BPHE)

Skýrsla fyrir Samband íslenskra sveitarfélaga

Stefán Þór Kristinsson

Snjólaug Tinna Hansdóttir

Dagskrá:

1. Lagarammi
2. Nútímavæðing innheimtu
3. Borgar þegar hent er (BPHE) kerfi
4. Mikilvægir þættir í innleiðingu
5. Næstu skref og stuðningsaðgerðir

A large, semi-transparent background image of an industrial facility, possibly a power plant or refinery, with various pipes, structures, and a large cylindrical tank. The image is overlaid with a semi-transparent white circle.

BORGAR ÞEGAR HENT ER

Greining á útfærslum

Innleiðing Hringrásarhagkerfis

Lög nr. 103/2021 um breytingu á lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir, lögum um meðhöndlun úrgangs og lögum um úrvinnslugjald (EES-reglur, hringrásarhagkerfi).

Samþykkt á Alþingi 25. júní 2021 og flestar kröfur koma til framkvæmda 1. janúar 2023.

Sveitarfélög bera ábyrgð á tölulegum markmiðum um endurvinnslu

Bann við urðun og brennslu úrgangs frá sérstakri söfnun

Framleiðendaábyrgð inleidd á einnota vörur úr plasti

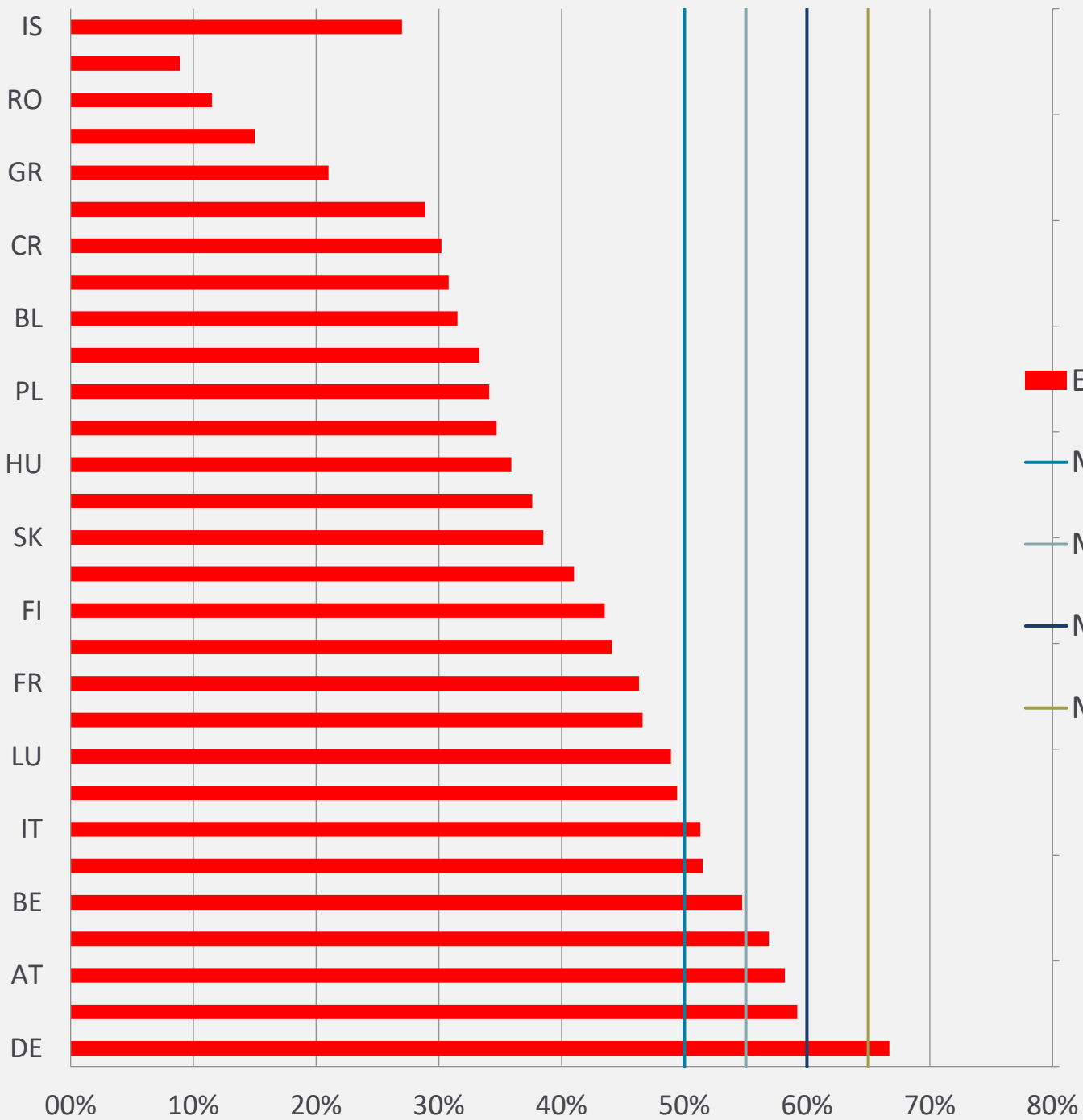
Aukin kostnaðarpáttaka framleiðendaábyrgðar í kostnaði sveitarfélaga

Eftirlit með gerð svæðisáætlana (Umhverfisstofnun-leiðbeiningar)

Samræmdar merkingar fyrir ákveðna úrgangsflokka

Framleiðendaábyrgð innleidd á umbúðir úr gleri, málm og viði.

Strangari reglur um sérstaka söfnun á endurvinnslu úrgangi

Töluleg markmið

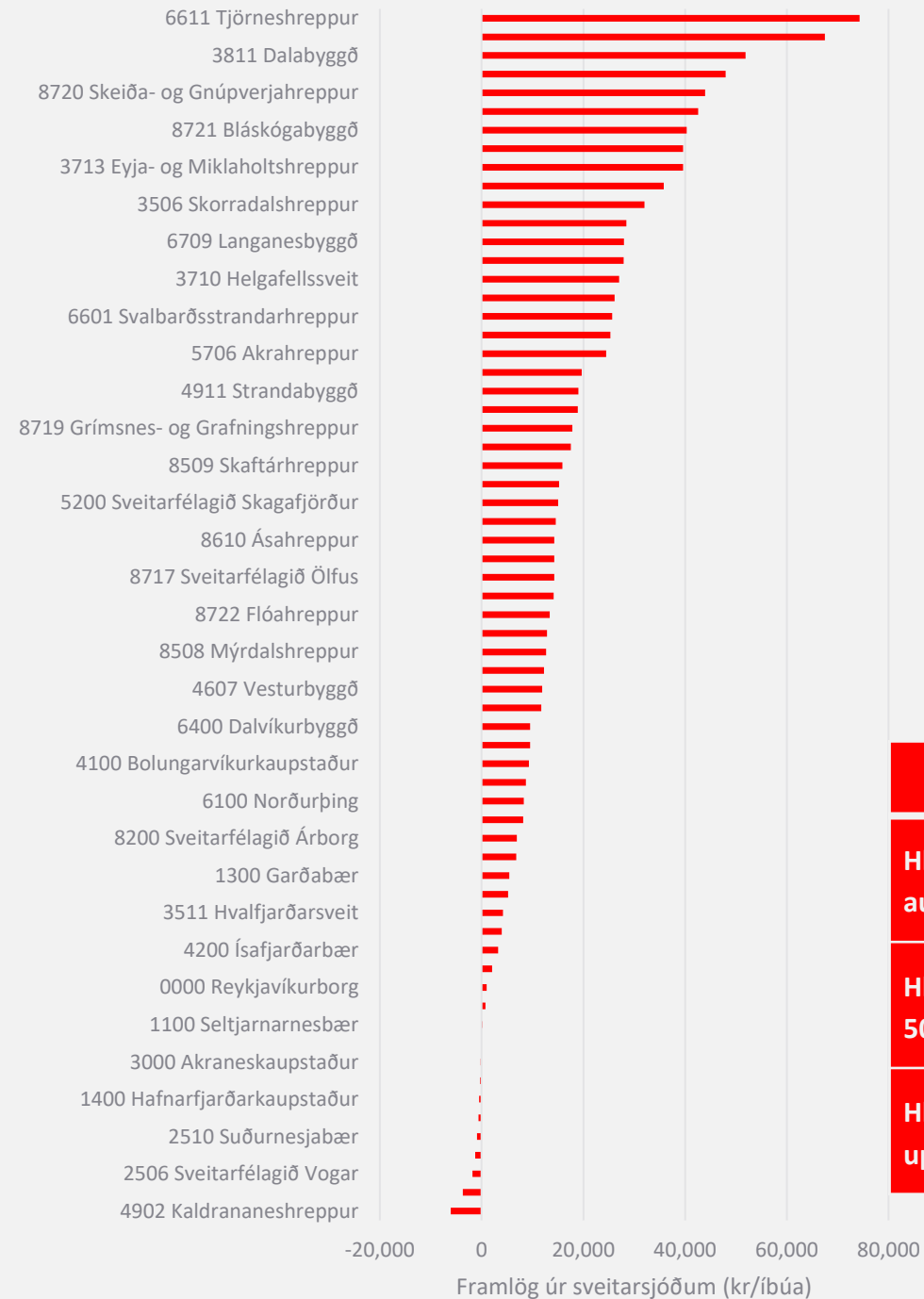
Endurvinnsla heimilisúrgangs

- Endurvinnslumarkmið 2025
 - Umbúðarúrgangur: 65%
 - Glerumbúðir: 70%
 - Plastumbúðir: 50%
 - Pappírsumbúðir: 75%
 - Málmumbúðir: 50%
 - Viðarumbúðir: 25%
- Urðunartilskipun
 - Bann við urðun á sérsöfnuðum úrgangi
 - Urðun heimilisúrgangs 2035: 10%

Innleiðing Hringrásarhagkerfis

Lykilsetningar fyrir greiningu á BPHE

- Sveitarfélögum er skylt að **innheimta gjald sem næst raunkostnaði** við viðkomandi þjónustu, svo sem við að miða gjaldið við magn úrgangs, gerð úrgangs, losunartíðni, frágang úrgangs og aðra þætti sem áhrif hafa á kostnað við meðhöndlun úrgangs viðkomandi aðila.
- Sveitarfélagi er þó heimilt að **færa raunkostnað á milli úrgangsflokka** í því skyni að stuðla að hringrásarhagkerfi.
- Jafnframt er sveitarfélagi heimilt að ákveða gjaldið sem **fast gjald** á hverja fasteignareiningu til þess að innheimta **allt að 25% af heildarkostnaði sveitarfélagsins**.
- (Gr. 27 Ákvæði til bráðabirgða Sveitarfélagi heimilt að innheimta allt að **50% af heildarkostnaði sveitarfélagsins til 1. janúar 2025**).

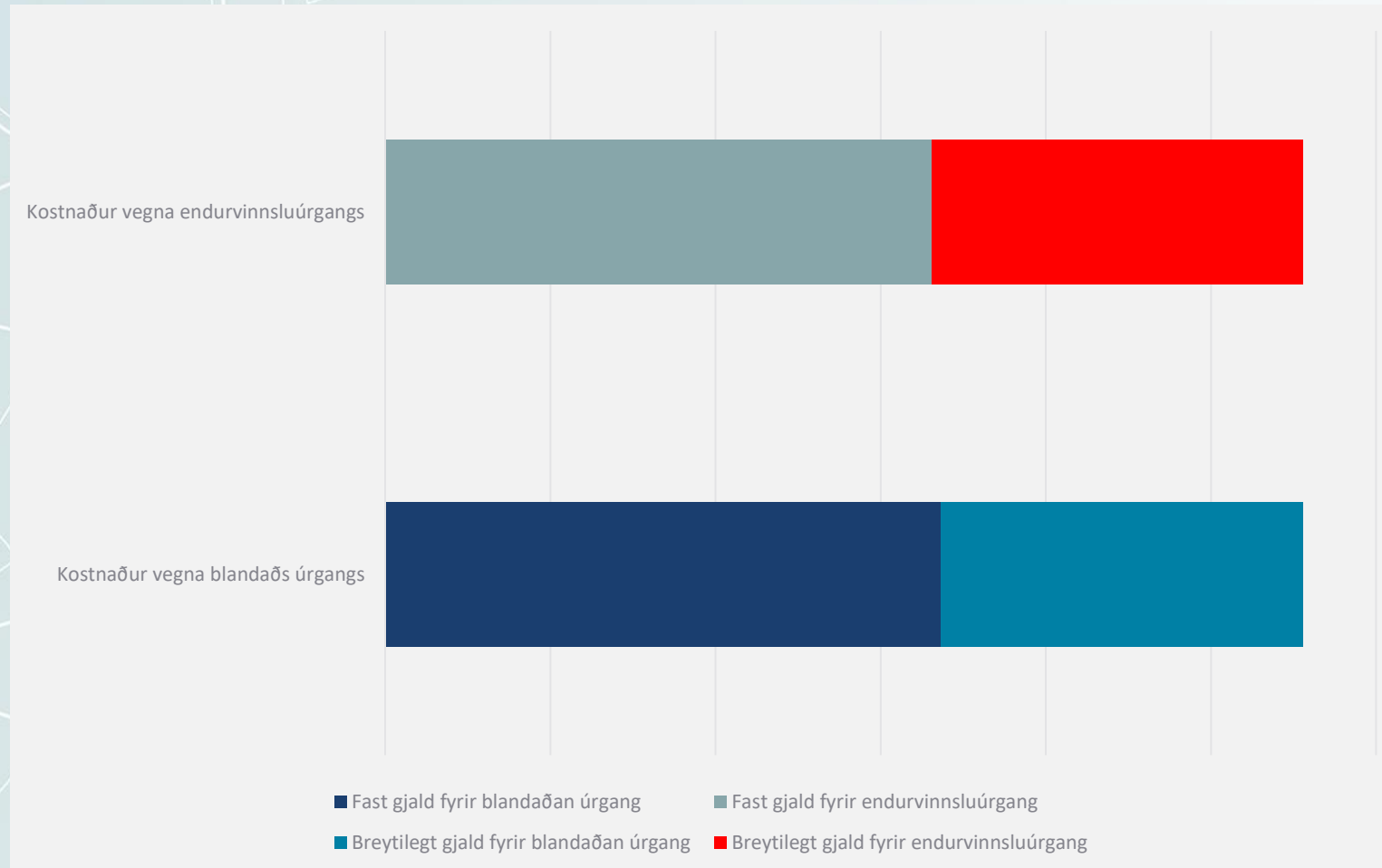
Innheimta sem næst raunkostnaði

- Nánast öll sveitarfélög leggja aukalegt framlag til málaflokksins
- Sveitarfélögum innan 5000 kr./íbúa skekkjumarka fer fækkandi

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Hlutfall sveitarfélaga sem leggja aukalegt framlag til meðhöndlunar	84,6%	86,8%	86,6%	87,0%	93,0%	84,5%	81,7%
Hlutfall sveitarfélaga innan 5000kr/íbúa marka ár hvert	24,6%	26,5%	23,9%	33,3%	32,4%	40,8%	42,3%
Hlutfall sveitarfélaga með framlag upp á meira en 20.000 kr/íbúa	29,2%	35,3%	25,4%	21,7%	19,7%	15,5%	14,1%

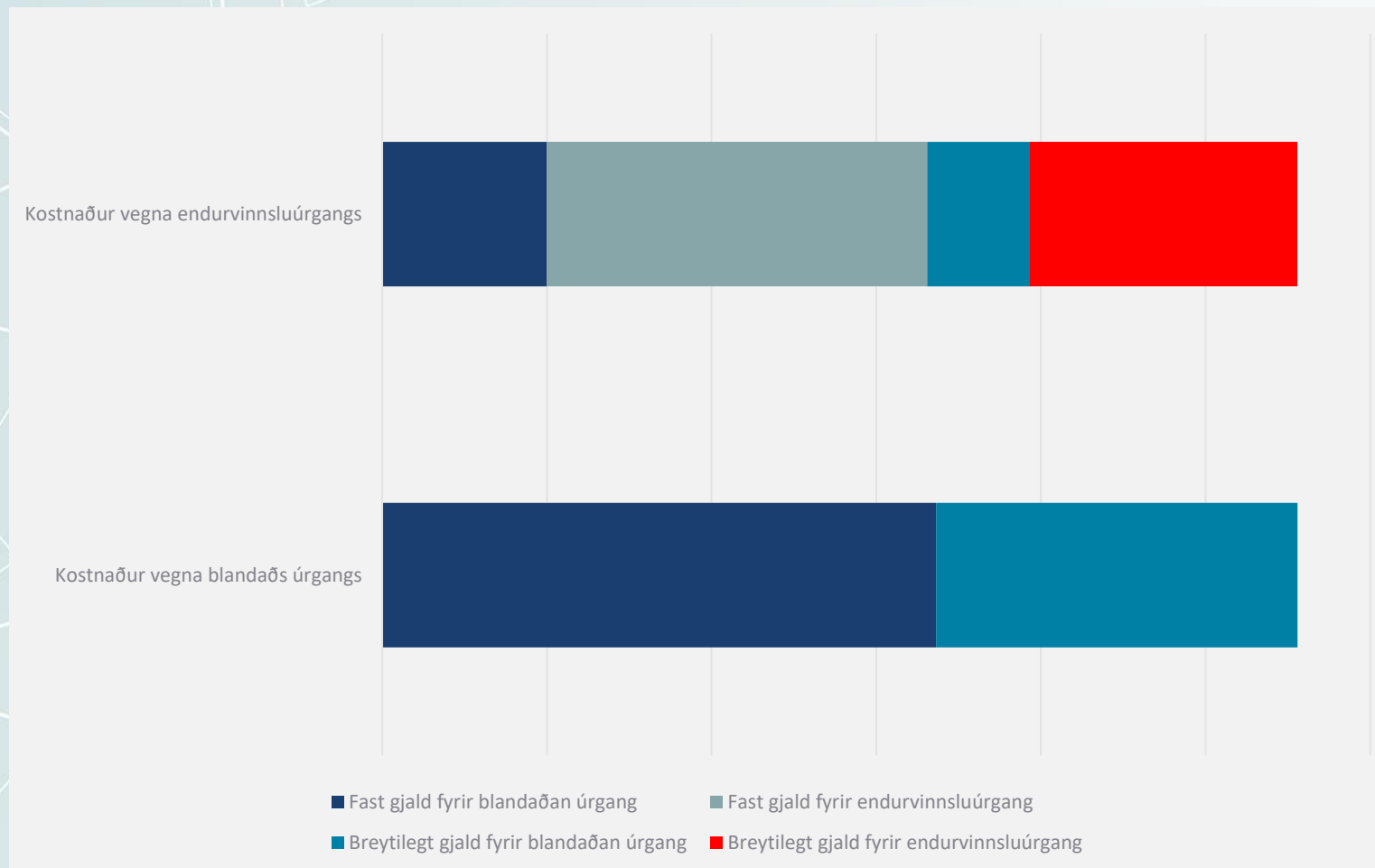
Færsla milli úrgangsflokka:

Innheimtugerfi án niðurgreiðslu innan kerfis

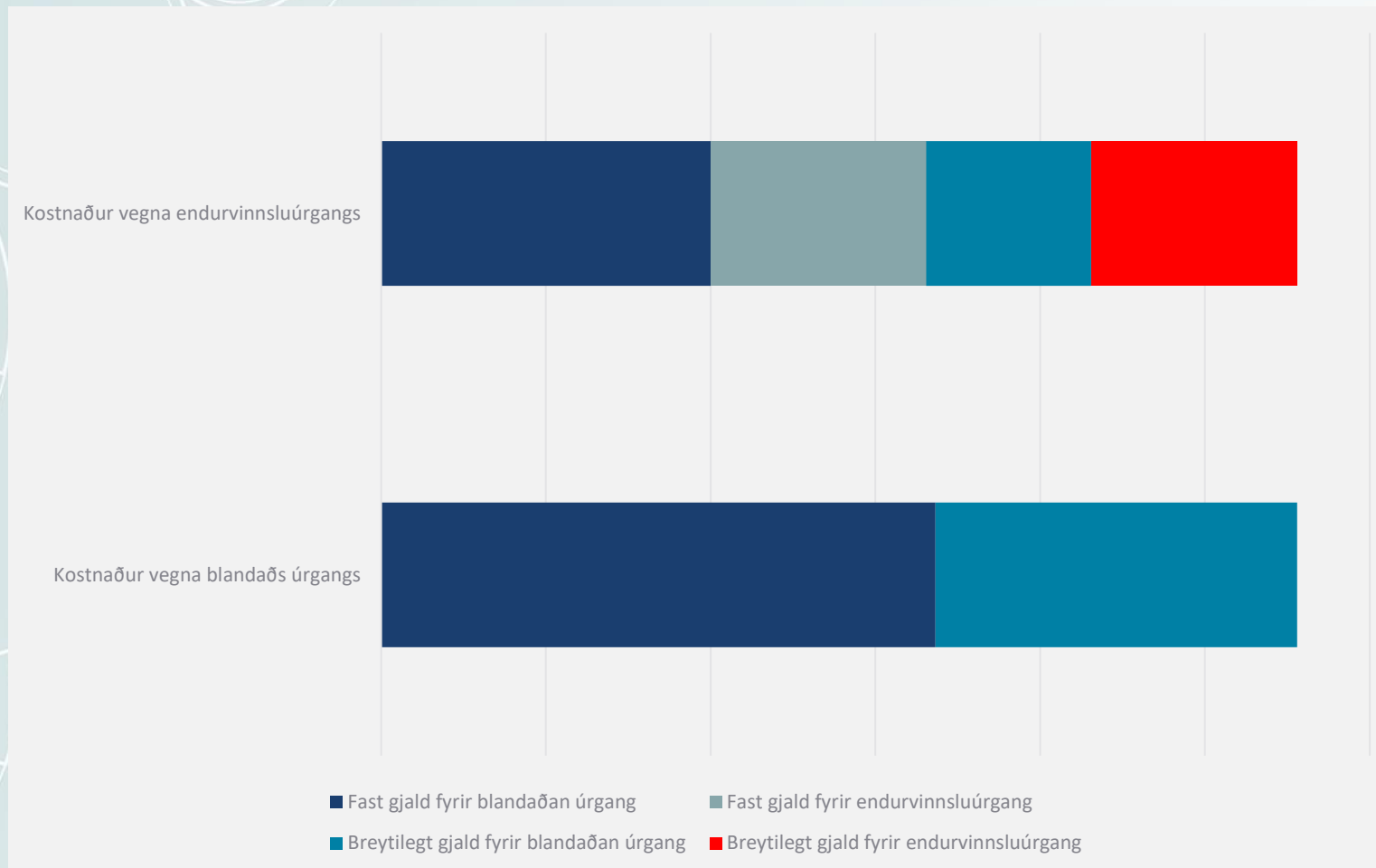
Innheimt gjald fyrir blandaðan úrgang stendur að fullu undir kostnaði við meðhöndlun á þeim úrgangsflokki og það sama á við um endurvinnsluúrgang.

Innheimtukerfi með vægum niðurgreiðslum innan kerfisins.

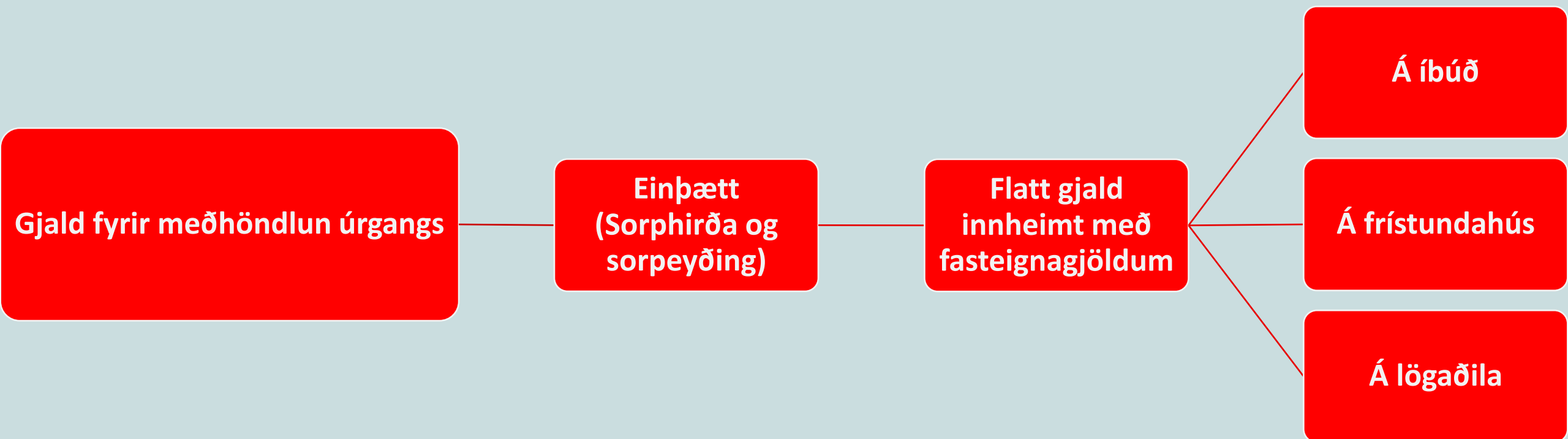
Innheimt gjald fyrir blandaðan úrgang stendur að fullu undir kostnaði við meðhöndlun á þeim úrgangsflokki, en er hækkað til að standa að hluta til undir meðhöndlun endurvinnsluúrgangs.

Innheimtakerfi með miklum niðurgreiðslum innan kerfis

Innheimt gjald fyrir blandaðan úrgang stendur að fullu undir kostnaði við meðhöndlun á þeim úrgangsflokki, en er hækkað mikið til að standa að stórum hluta til undir meðhöndlun endurvinnsluúrgangs.

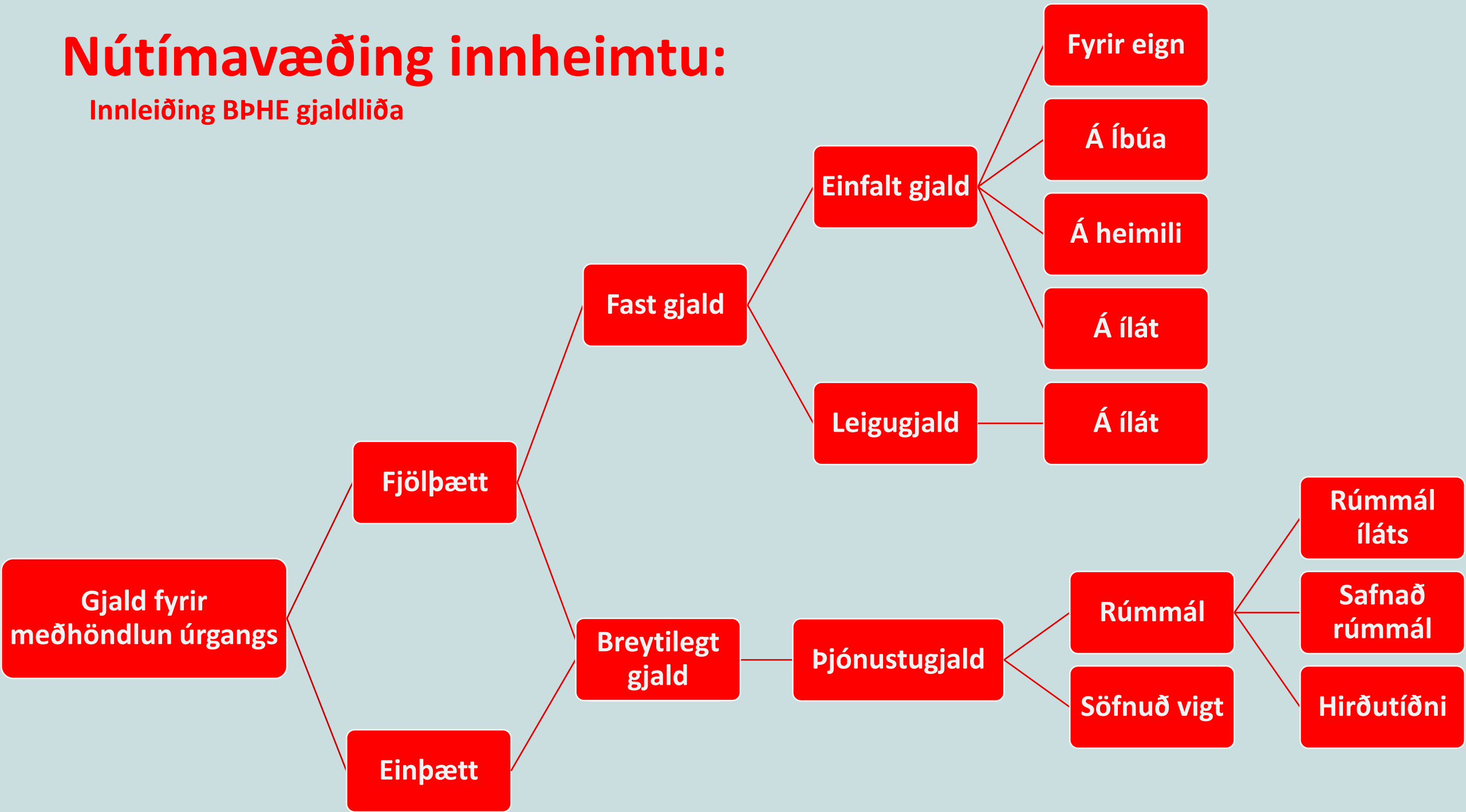
Þættir gjalds í flestum sveitarfélögum í dag:

Áskorun: Takmörkun á innheimtu fasts gjalds

Nútímavæðing innheimtu:

Innleiðing BPHE gjaldliða

Borgað þegar hent er - BÞHE

Leið til að innheimta framleiðendur úrgangs eftir því raunverulega magni úrgang sem þeir framleiða.

Kerfi sem ýmist henta fyrir:

- Hirðu við húsvegg
- Grenndarstöðvar
- Söfnunar- og móttökustöðvar

Lágmarkskröfur til BÞHE:

- Magn blandaðs úrgangs á einhvern hátt mælt
- Gjald sett á magnið sem mælt er
- Gjald sett til að greiða fyrir þann kostnaðarlið sem er ekki meðhöndlun mælda magnsins
- Hvati til betri árangurs í flokkun og úrgangsforvörnum

BPHE kerfi byggjast á mælieiningum:

- Rúmmál
 - Rúmmál íláta
 - Rúmmál safnað
 - Hirðutíðni
- Þyngd
 - Þyngd af hirðubíl
 - Þyngd mæld í íláti
 - Bílavog

360L

240L

240L KSB

140L

120L

80L

60L Retro

60L

<https://www.wheeliebinsperth.com/wheelie-bin-sizes.php>

TEGUND

STAÐSETNING VIGTAR

Í lyftibúnaði

Á öxli

Í framhleðslutæki

Í hurðalyftubúnaði

Í kranabúnaði

Bílavog

KERFI		KOSTNAÐUR VIÐ INNVIÐI OG HUGBÚNAÐ	HVATI TIL BREYTTAR NEYSLU	INNHEIMTA NÁLÆGT RAUNKOSTNAÐI	UMHVERFIS-OG MENGUNAR ÁHRIF
KERFI FYRIR HEIMILI					
RÚMMÁL	Val um ílátafjölda og -stærð				
	Föst hirða (valin)				
	Föst aukaleg hirða				
	Aðkölluð aukaleg hirða				
	Innskráning að hirðu				
	Útskráning frá hirðu				
	Keyptir sérstakir pokar/merki á poka				
	Hirða eftir nemum þegar ílát er fullt (f. djúpgáma)				
	Greitt fyrir poka (t.d. djúpgámar)				
	Sugukerfi (greitt fyrir rúmmál)				
ÞYNGD	Þyngd mæld í hirðubíl				
	Sugukerfi (greitt fyrir þyngd)				
KERFI FYRIR MINNI SÖFNUNARSTÖÐVAR OG GRENNDARSTÖÐVAR					
RÚMMÁL	Innskráning + greitt fyrir hverja opnun				
	Innskráning + klippikort fyrir fjölda poka				
ÞYNGD	Innskráning + þyngd mæld í gámi				
KERFI FYRIR STÆRRI SÖFNUNARSTÖÐVAR (ENDURVINNSLU- OG MÓTTÖKUSTÖÐVAR)					
RÚMMÁL	Starfsmaður sem metur rúmmál				
	Sjálfsmat rúmmáls (+símaforrit)				
ÞYNGD	Bílavog				
KERFI Í DREIFBÝLI OG FÍRSTUNDABYGGÐ					
RÚMMÁL	Mönnuð söfnunarstöð				
	Aðgangsstýring að svæði				
	Aðgangsstýrðir gámar				
	Litaðir pokar				
	Hirða við húsvegg frístundahúss- innskráning að hirðu				
ÞYNGD	Mönnuð söfnunarstöð- bílavog				
	Aðgangsstýrðir gámar				

Yfirlit yfir kerfi

Rúmmálsnemi í íláti

Vigtun í hirðubíl

Sugukerfi

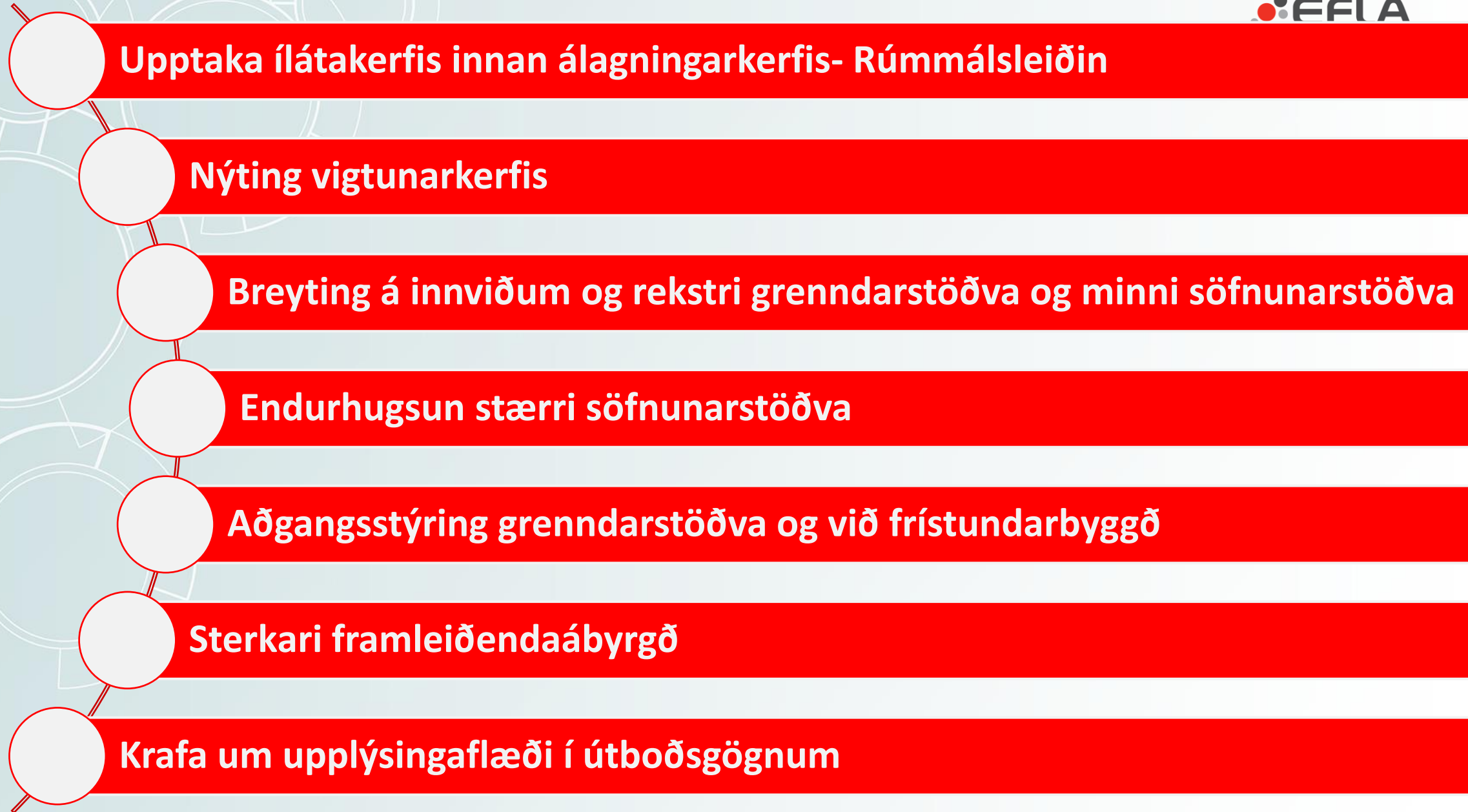
Innskráningarlykill

Mikilvægir þættir við innleiðingu

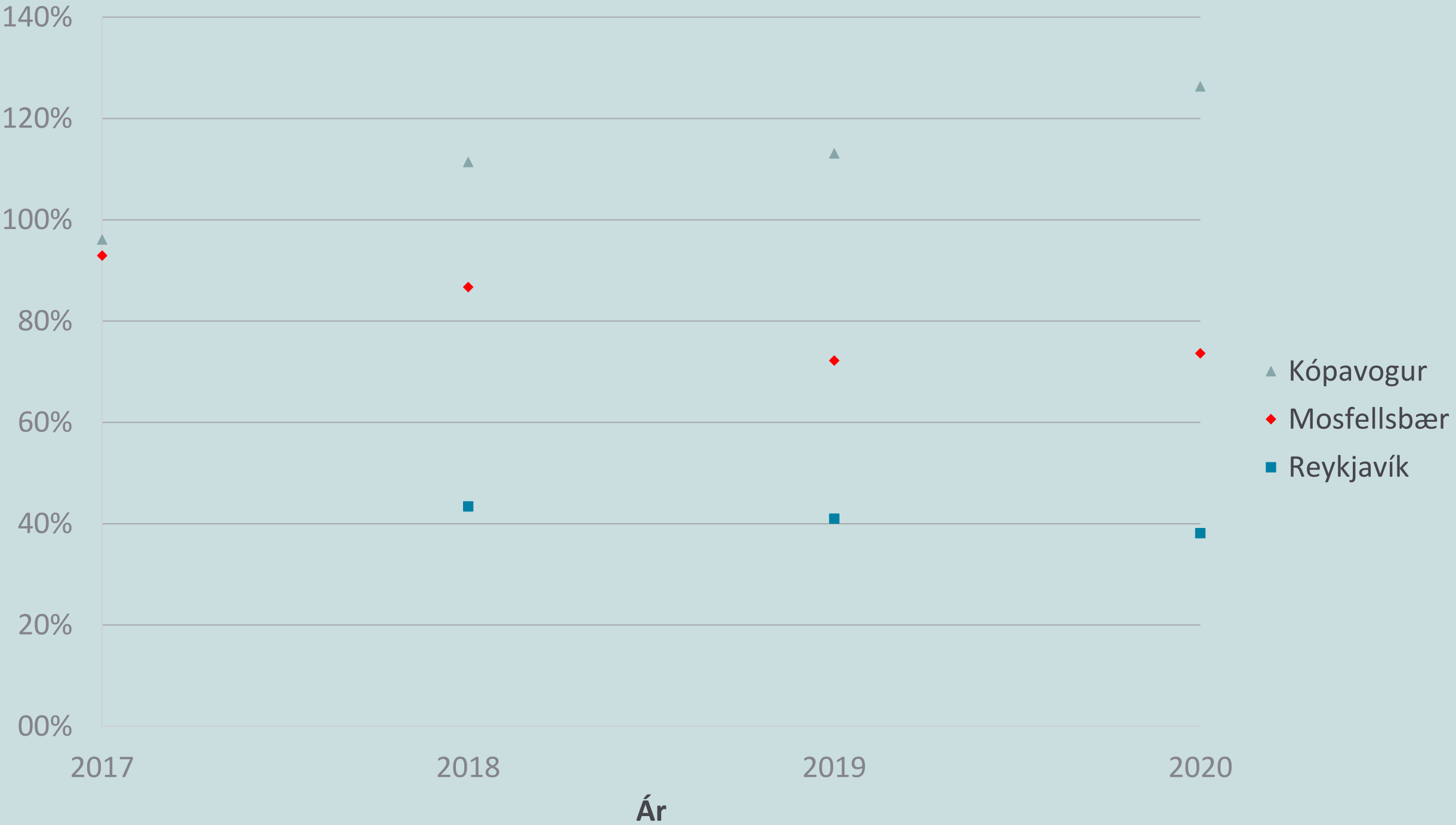

- Þróa kerfi samhliða:
 - Góðum söfnunarinnviðum
 - Góðri upplýsingargjöf
- Bein endurgjöf
 - Svo íbúar sjá hvaða áhrif þau geta haft
 - Hvað skilar bestum árangri
- Mikilvægt að vera skýr
 - Hvað er gerið að greiða fyrir
 - Hvaða gjöld detta út í staðinn
 - Gagnsæi í gjaldskrángerð
 - Hvernig breyta íbúar þjónustustigi eftir þörfum
- Möguleg vandamál við innleiðingu
 - Úrgangi hent í annara manna ílát
 - Dýrari úrgangur settur í ílát fyrir ódýrari úrgang
 - Önnur ólögleg losun

Næstu mögulegu skref

Hlutfall innheimt með föstu gjaldi

Stefán Þór Kristinsson
Efnaverkfræðingur MSc.

760-2710

stk@efla.is

Snjólaug Tinna Hansdóttir
Umhverfisverkfræðingur MSc.

775-3531

snjolaug.tinna.hansdottir@efla.is

